

IISALMEN KAUPUNKI

Esiopetuksen opetussuunnitelma

2.8.2011

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1 ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA JÄRJESTÄMINEN	4
2 ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN TOTEUTTAMINEN	5
2.1 Oppimiskäsitys	5
2.2 Toiminta- ja oppimisympäristö	5
2.3 Leikki	6
3 ESIOPETUKSEN KESKEISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	7
3.1 Esiopetuksessa tavoitteena on	7
3.2 Eheyttäminen ja keskeiset sisältöalueet	7
3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus	8
3.2.2 Matematiikka	9
3.2.3 Etiikka ja katsomus	10
3.2.4 Luonto – ja ympäristökasvatus	11
3.2.5 Liikunta ja terveys	12
3.2.6 Taide ja kulttuuri	13
4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	16
4.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	16
4.2 Yleinen tuki	17
4.3 Tehostettu tuki	18
4.4 Erityinen tuki	19
4.5 Varhaiserityisopetuksen käytännöt lisäalnessa	21
5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA	22
5.1 Pidennetty oppivelvollisuus	22
5.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	23
5.4 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	24
5.4.1 Esiopetuksen oppilashuolto	24
5.4.2 Tiedonsiirto	26
5.4.3 Turvallisuuden edistäminen	27
6. ERI KIELI – JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUS	28
7. YHTEISTYÖ	28
7.1 Yhteistyö kotien kanssa	28
7.2 Esi- ja perusopetuksen yhteistyö	28
7.3 Moniammatillinen yhteistyö	29
8. ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	30

JOHDANTO

Esiopetuksen järjestämisestä kunnassa säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010 on vahvistettu noudatettavaksi 2.12.2010 (Opetushallituksen määräys 51/011/2010).

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä esiopetusta varten opetussuunnitelma noudattaen mitä opetussuunnitelman perusteissa on määrätty. Esiopetuksen opetussuunnitelma koskee myös yksityisissä päiväkodeissa toteutettavaa esiopetusta sekä niitä lapsia, jotka suorittavat esiopetuksen koulujen erillisryhmissä tai yhdysluokissa. Kunnan esiopetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2011 alkaen.

Tämä opetussuunnitelman määrittää lisälmen kaupungissa annettavan esiopetuksen kasvatus - ja opetustyön tavoitteita, keskeisiä periaatteita ja arvoja. Opetussuunnitelmaan kirjataan toiminnan tavoitteet, sisältö ja työskentelytavat sekä seurannan ja arvioinnin perusteet.

Opetussuunnitelma on pitkän aikavälin suunnitelma, jonka perusteella esiopetusyksiköt laativat oman vuotuisen suunnitelman sekä jokaiselle lapselle vanhempien kanssa käytävässä keskustelussa lapsen esiopetuksen suunnitelman. Opetussuunnitelma perustuu valtakunnalliseen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2010.

1 ESIOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA JÄRJESTÄMINEN

Esiopetus on suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja sen tehtävänä on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tietoinen ja tavoitteellinen tukeminen.

Esiopetuksen menetelmissä korostuvat lasten yhteistoiminnallisuus ja leikki oppimisen välineenä. Aikuisen rooli on lasten oppimisen tukeminen ja ohjaaminen. Esiopetusta toteutetaan ja kehitetään yhteistyössä perheiden ja moniammatillisen verkoston kanssa.

Toiminta – ja oppimisympäristön tarkoituksenmukaisuuteen ja turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Henkilöstön ammatillista kehittymistä edistetään täydennyskoulutustarjonnalla, josta osa on esi- ja perusopetuksen henkilöstölle yhteistä. Lähtökohtana on esiopetuksen tiivis yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa.

lissalnessa perusopetuslain mukaista esiopetusta järjestetään kaikissa kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa, koulujen yhteydessä toimivissa erillisissä ryhmissä sekä yhdysluokissa. Vuorohoitoa tarvitseville lapsille esiopetus annetaan Malminrannan päiväkodissa lapsen hoitoaikojen mukaan sekä Paloisten päiväkodissa iltahoitoa tarvitseville lapsille.

lissalnessa esiopetusta annetaan 760 tuntia lukuvuodessa. Opetus järjestetään pääsääntöisesti koulujen työpäivinä, jolloin esiopetuksen osuus on keskimäärin neljä tuntia päivässä. Lukuvuoden työpäiviä on 190. Esiopetusta järjestetään koulujen yhteydessä olevissa erillisissä esiopetusryhmissä, mikäli ryhmään ilmoittautuu vähintään 10 lasta.

Esiopetuksessa noudatetaan kunkin esiopetusta järjestävän yksikön omaa esiopetuksen opetussuunnitelmaa, joka pohjautuu Opetushallituksen antamaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2010 sekä lissalmen kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2011.

Lapsen esiopetuksen yksilöllistämiseksi käytetään yksilöllistä esiopetussuunnitelmaa ja erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen lasten osalta henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (HOJKS).

2 ESIOPETUKSEN PEDAGOGINEN TOTEUTTAMINEN

Esiopetus rakentuu kodista saatavalle kasvatuserustalle. Lapsen hyvinvoinnin peruspilareita ovat vahva vanhemmuus, lapsen itsetunnon tukeminen ja onnistumisten kokemusten kartuttaminen. Niitä edistää esiopetusta toteuttavan henkilökunnan ja perheen välinen hyvä kasvatuskumppanuus. Yhdessä kotien kanssa tuetaan lapsen kehittymistä itsetunnonlaatuun terveeksi ja tasapainoiseksi yhteiskunnan kansalaiseksi.

2.1 Oppimiskäsitys

Kasvaminen, kehittyminen ja oppiminen ovat koko ihmisen eliniän kestävä prosessi. Lapsi kasvaa ja kehittyy osana yhteiskuntaa ja hän oppii vuorovaikutuksessa sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen ympäristöönsä. Lapsen kokemukset ja kehitys peilaavat sitä kulttuurista ja sosiaalista ympäristöä, jossa hän elää ja toimii. Oppiminen on mielekästä lapselle, kun se on sidoksissa arkielämän tilanteisiin.

Kuusivuotias

Jokaisen lapsen kehittyminen on ainutlaatuista ja yksilöllistä. Kuusivuotias lapsi on utelias, aktiivinen tutkija ja leikkijä. Hän leikkii ja toimii mielellään ryhmässä. Hänen yhteistyötaitonsa kehittyvät ja kyky huomioida toisten tunteita kasvaa. Lapselle alkaa kehittyä käsitys sääntöjen yleistettävyyden ja ryhmässä toimimisesta.

Kuusivuotiaan tunteet ailahtelevat. Tärkeää on että lapsi oppii tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Hän kokee välillä olevansa iso ja välillä pieni. Lapsen tunne-elämän kehittymiselle on tärkeää vuorovaikutus toisten lasten ja aikuisten kanssa sekä lapsen saama palaute ryhmässä toimimisesta.

Kuusivuotias pohtii ja tutkii mielellään asioita. Tämä antaa mahdollisuuksia antoiisiin keskusteluihin. Lapsi kyselee asioita ja oppii kielen avulla hahmottamaan ympäröivää maailmaa. Hän kykenee aiempaa paremmin kertomaan omasta työskentelystään ja osallistumaan toiminnan suunnitteluun.

Kuusivuotias nauttii myös ulkoa oppimisesta erityisesti leikkien, lorujen, hokemien ja laulujen kautta sekä muistaa vaivattomasti yksityiskohtia. Lapsen oppimisvalmiuksien tukemisessa ovat tärkeitä muistin harjaannuttaminen sekä loogisen ajattelun ja päättelyn perusvalmiuksien harjoittelu. Kuusivuotiaan oppimisvalmiuksien keskeisiä osa-alueita ovat myös ajan ja paikan hahmottaminen ja harjaannuttaminen.

Kuusivuotias lapsi kasvaa voimakkaasti ja hänen fyysinen olemuksensa muuttuu. Lapsi voi olla motorisesti aikaisempaa kömpelömpi. Lapsella voi olla entistä voimakkaampi tarve liikkua, harjoitella oman kehon hahmottamista ja motorisia toimintoja. Lapsi tarvitsee edelleen riittävän määrän lepoa, rauhaa ja unta päivän aikana.

2.2 Toiminta- ja oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu lapsen fyysisestä, kulttuurisesta, psyykkisestä, sosiaalisesta, kognitiivisesta ja emotionaalisesta ympäristöstä. Oppimisympäristö on keskeinen osa esiopetusta ja sen luomiseen

osallistuvat kaikki kasvatus – ja opetustyössä mukana olevat. Lähtökohtina ovat lapsen tarpeet, edellytykset, kiinnostuksen kohteet ja mahdollisuudet yhteistoimintaan.

Hyvä esiopetuksen toiminta - ja oppimisympäristö innostaa lasta liikkumaan, leikkimään, tutkimaan, tekemään havaintoja, ratkaisemaan ongelmia ja oppimaan. Se edistää myös vuorovaikutusta ja hyvinvointia. Lapsen päivästä tulee muodostua ehjä kokonaisuus, jossa aikuinen on psyykkisesti läsnä samalla luoden ympäristöön turvallisuutta ja jatkuvuutta. Hyvän oppimisympäristön avulla herätetään lapsessa uteliaisuus, mielenkiinto ja oppimismotivaatio sekä kyky ihmetellä asioita ja ilmiöitä. Näin mahdollistetaan lapsen omien taitojen ja voimavarojen kehittyminen.

Lapsen psyykkisen ja sosiaalisen toiminta – ja oppimisympäristön tärkein tekijä on ryhmän kaikkien jäsenten (aikuiset ja lapset) välinen yhteenkuuluvuuden, hyväksymisen ja läheisyyden tunne. Ympäristössä vallitsee iloinen, avoin, turvallinen, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri. Myönteinen kasvatusilmapiiri virittää lapsen mielikuvitusta, uteliaisuutta, aloitteellisuutta ja tiedonhalua sekä tarjoaa tilaisuuksia havainnoimiseen, elämyksiin, pohdintaan, toiminnallisuuteen ja tarvittaessa myös omaan rauhaan.

Esiopetuksen toiminta – ja oppimisympäristössä tulee ottaa huomioon turvallisuus, liikkumaväljyys, viihtyisyys, esteettisyys, muunneltavuus. Monipuolisten ja riittävien leikkivälineiden, työvälineiden ja materiaalien tulee olla lasten saatavilla. Myös ulkotilojen suunnittelussa ja leikkivälineiden hankinnassa on tärkeää ottaa huomioon niiden pedagoginen käyttö ja turvallisuus.

2.3 Leikki

Leikki on esiopetuksen tärkein toimintamuoto. Lapsen leikki rakentuu kokemuksista, joita lapsi saa ympäristöstään ja kulttuuristaan. Leikin ohjauksen tehtävänä on laajentaa ja syventää leikin ideoita, kehittää lasten välisiä suhteita ja kannustaa lapsia omatoimiseen leikkiin sekä kehittää lapsen leikkitaitoja.

Aikuisen tulee arvostaa lapsen leikkiä antamalla aikaa, rauhaa ja tilaa leikille. Keskeytymätön leikkiaika, pienryhmissä toimiminen, leikkivälineiden ja – materiaalien monipuolisuus sekä houkuttelevuus ovat tärkeitä lapsen leikin kehittymiselle. Aikuisen rooli lapsen leikissä riippuu lapsen iästä, leikkimisen taidoista, leikin lajista ja tilannetekijöistä. Lapsen pitkäkestoinen leikki vaatii aikuisen leikki tilanteiden aktiivista havainnointia ja kykyä ohjata leikkiä sekä tarvittaessa leikkiin osallistumista. Lämmin ja hyväksyvä ilmapiiri tukee lapsen leikkiä.

Aikuisen tehtävänä on luoda oppimisympäristö leikkiin houkuttelevaksi. Leikkiympäristön tulee olla monipuolinen ja leikkiin motivoiva. Sen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida leikkien vaatimat aika-, tila- ja välineratkaisut sekä lapsiryhmän tarpeet. Suunnittelussa ei tule unohtaa myöskään lapsen omia ideoita ja kiinnostuksen kohteita. Lapsi voi olla mukana rakentamassa leikkiympäristöä yhdessä aikuisen kanssa. Leikkiympäristön tulee sisältää runsaasti monipuolisia ja muunneltavia leikkivälineitä sekä sisällä että ulkona. Leikkejä voidaan laajentaa mahdollisuuksien mukaan myös lähiympäristöön ja luontoon.

3 ESIOPETUKSEN KESKEISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Esiopetuksessa lapsen hyvinvointi turvataan tarjoamalla lapselle suotuisat kasvu -, kehitys - ja oppimisedellytykset yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa.

Jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle sovitaan yksilölliset tavoitteet yhteistyössä vanhempien kanssa. Tavoitteiden asettelun lähtökohtana ovat lapsen kehitys, tiedot, taidot, kokemukset, erityistarpeet ja lapselle merkitykselliset asiat. Lapsen esiopetussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden avulla edistetään lapsen kasvua ja kehitystä niin että koti ja esiopetus kasvuympäristöinä tukevat ja täydentävät toisiaan.

3.1 Esiopetuksessa tavoitteena on

- ohjata lasta omaksumaan perustietoja ja – taitoja sekä valmiuksia oppimisen eri alueilta ikänsä ja omien edellytystensä mukaisesti
- tukea lapsen oppimisedellytyksiä
- vahvistaa lapsen myönteistä ja realistista minäkuvaa
- tukea ja kuntouttaa oppimisvaikeuksissa olevaa lasta
- ohjata lasta suunnittelemaan työskentelyään, asettamaan itselleen tavoitteita, etsimään uusia ratkaisuja sekä vähitellen kehityksensä mukaisesti arvioimaan ja perustelemaan valintojaan
- ohjata lasta arvostamaan ympäristöä ja luontoa
- tutustuttaa lapsi iisalmelaiseen luontoon, lähiympäristöön ja kulttuuriin
- kasvattaa lasta suvaitseväiseksi, vastuuntuntoiseksi ja oma-aloitteiseksi
- ohjata lasta pohtimaan oikeaa ja väärää
- kasvattaa lasta vastuulliseksi yhteisön jäseneksi
- ohjata lasta arvostamaan omaa ja toisten työtä
- harjoitella hyviä käytöstapoja
- harjoitella arkielämässä selviytymisen taitoja

3.2 Eheyttäminen ja keskeiset sisältöalueet

Esiopetus pohjautuu opetuksen eheyttämiseen. Eheytyt kokonaisuudet ja oppimisprosessi ovat tärkeämpiä kuin yksittäiset sisällöt. Sisältöalueita käytetään opetuksen suunnittelun välineenä siten, että niistä muodostuu mielekäs kokonaisuus. Kokonaisuudet liittyvät lapsen elämänpiiriin ja kiinnostuksen kohteisiin. Esiopetuksen sisältöaluejako on lähinnä opettajan työväline.

Esiopetuksessa oppiminen tapahtuu konkreettisen kokeilemisen, tutkimisen, aktiivisen osallistumisen, leikin sekä tiedon hankinnan ja ongelmien ratkaisemisen kautta vuorovaikutuksessa aikuisten ja lasten välillä. Lapsi- ja aikuislähtöisyys eivät ole toistensa vastakohtia, vaan molempia työmenetelmiä tarvitaan, jotta oppiminen tapahtuu luonnollisissa arkipäivän tilanteissa.

Esiopetukseen kuuluu olennaisena osana suunnittelu, joka rakentuu henkilöstön, vanhempien ja lasten yhteistyölle. Suunnittelu edellyttää kasvattajan tietoisuutta omasta toiminnastaan; kykyä eritellä omia toimintatapojaan, kasvatuserityksiään sekä käsitystä lapsen oppimisprosessista. Kasvattajan tulee pohtia lapsen oppimista, lapsilähtöisyyttä, lapsiryhmää ja toiminnan tavoitteita. Suunnittelussa ei painoteta mitä lasten tulisi oppia vaan miten lapset oppivat. Toiminnan tavoitteet asetetaan lapsiryhmän ja jokaisen lapsen näkökulmasta. Tavoitteiden asettelussa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan lapsen ja perheen tarpeet, toiveet ja odotukset.

3.2.1 Kieli ja vuorovaikutus

Lapsen äidinkielen monipuolinen kehittäminen on esiopetuksen tärkeimpiä tavoitteita. Lapsi hahmottaa ympäristöään kielen avulla. Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline ja kaiken oppimisen perusta. Kielellisiä taitoja harjoitellaan kaikilla esiopetuksen osa-alueilla.

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa lapsi toimii sekä puhujana että kuuntelijana. Lasta rohkaistaan tekemään kysymyksiä, kertomaan ja keskustelemaan omista tunteistaan, toiveistaan, mielipiteistään ja ajatuksistaan sekä ilmaisemaan suullisesti havaintojaan ja päätelmiään. Ryhmän jäsenenä lapsi harjoittelee toisten lasten ja aikuisten kuuntelemista, keskusteluun osallistumista ja oman vuoron odottamista. Kieltä rikastuttavat pelit ja leikit tarjoavat lapsille tilanteita tutkia ja oppia kieltä yhdessä toisten kanssa. Lapsille tarjotaan mahdollisimman paljon tilaisuuksia keskustella heitä kiinnostavista asioista. Esimerkiksi päivittäin toistuvat perushoito- ja siirtymätilanteet tarjoavat oivallisen mahdollisuuden kielellä leikittelyyn.

Lapsen sana- ja käsitevarastoa sekä kielellistä tietoisuutta kartutetaan satujen, lorujen, riimien ja kielellisten leikkien avulla. Esiopetuksessa lapset tottuvat kuuntelemaan ja tuottamaan puhetta ja tarinoita sekä tutkimaan kirjoitettua kieltä. Lapset tutustuvat lukemisen ja kirjoittamisen keskeisiin käsitteisiin sekä suomen kielen äänteisiin ja kirjaimiin.

Tavoitteet

- v vuorovaikutuksen perustaitojen harjoittelu; keskittyminen, kuunteleminen, kysymysten esittäminen, kysymyksiin vastaaminen, oman vuoron odottaminen ja ohjeen mukaan toimiminen
- v kiinnostuksen herättäminen puhuttua ja kirjoitettua kieltä kohtaan
- v kielellisen tietoisuuden sekä lukemaan ja kirjoittamaan oppimisen valmiuksien kehittyminen
- v sana- ja käsitevarastojen kehittyminen
- v rohkaistuminen ilmaisemaan itseään, ajatuksiaan, mielipiteitään, päätelmiään ja tunteitaan
- v ajattelun ja mielikuvituksen kehittyminen
- v kirjallisuudesta kiinnostuminen

Sisältö

- v puhuminen ja suullinen ilmaisu
- v kuuntelu ja ilmaisutaito
- v ajattelu- ja käsitteenmuodostus
- v sana- ja käsitevarasto
- v puheen ja kirjoitetun tekstin havainnointi ja tutkiminen
- v lukemisen ja kirjoittamisen valmiudet

3.2.2 Matematiikka

Matematiikka on luontainen osa lapsen elämää ja arkea. Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lasta ohjataan mahdollisimman monipuolisesti, kokonaisvaltaisesti, havainnollisesti ja konkreettisesti näkemään arkipäivän matemaattisia ilmiöitä ja niiden avulla ymmärtämään ja oppimaan koko keholla ja eri aistein. Lapsi muodostaa käsityksensä matematiikasta eri tilanteissa leikkien, satuillen, loruillen laulaen, liikkuen, pienten työtehtävien, keskusteluhetkien, askartelujen ja pelien kautta.

Lapsen tulisi kokea matematiikan oppiminen mielenkiintoiseksi, mielekkääksi, hauskaksi ja haastavaksi asiaksi. Lapsen on tärkeä oppia kuvailemaan omaa ajatteluaan. Häntä tulee kannustaa kertomaan, mitä hän ajattelee ja miten hän ajattelee. Lasta tulee kannustaa myös luovaan ongelmanratkaisuun. Aikuisen tehtävänä on rakentaa oppimisympäristö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen yksilöllistä matemaattisen ajattelun kehittymistä ja myönteisiä kokemuksia itsestään matemaattisen tiedon käyttäjänä ja oppijana.

Tavoitteet

- v kiinnostuksen herättäminen matematiikkaa kohtaan
- v matemaattisten peruskäsitteiden ymmärtäminen
- v ongelmanratkaisutaitojen kehittyminen
- v ajattelun kehittyminen
- v avaruudellisen hahmotuskyvyn kehittyminen
- v geometrisiin muotoihin ja kappaleisiin tutustuminen
- v aikakäsitteen ymmärtäminen

Sisältö

- v matemaattisten sisältöjen havainnointi ja pohdinta
- v esineiden, eliöiden, kappaleiden, kuvioiden, aineiden ja ilmiöiden luokittelu, vertaaminen, sarjoittaminen ja järjestykseen asettaminen tutkimalla ja jäsentämällä muotoja, määriä sekä muita ominaisuuksia
- v samanlainen, erilainen
- v aika
- v raha
- v lukukäsitteen kehittyminen
- v luvun ja sitä vastaavan lukumäärän yhteys
- v lukujen merkitseminen numeroin
- v lukusanojen oikea järjestys
- v määrällinen vertailu (enemmän, vähemmän)
- v ongelmanratkaisu
- v avaruudellinen hahmottaminen
- v geometria

3.2.3 Etiikka ja katsomus

Esiopetuksen etiikka ja katsomuskasvatukseen sisältyy eettinen kasvatus, kulttuurinen katsomuskasvatus ja uskontokasvatus sekä sille vaihtoehtoinen elämäkatsomustietokasvatus. Ne tukevat lapsen elämäkatsomuksen ja arvomaailman rakentumista. Tärkeää on turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, jossa erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan hyväksyen ja kunnioittaen.

Tavoitteet

- v hyvien tapojen oppiminen
- v oikean ja väärän ymmärtäminen
- v vastuuntunnon kehittyminen (itsestä, toisista ja lähiympäristöstä)
- v oppia suhtautumaan myönteisesti erilaisiin ihmisiin ja kulttuureihin
- v kehittää valmiuksia kohdata uskontoon liittyviä keskeisiä kysymyksiä
- v juhlapyyhiin tutustuminen
- v oppia arvostamaan omaa ja toisten työntekoa

Sisältö

- v ristiriitojen selvittäminen, anteeksi pyytäminen ja antaminen, rehellisyys
- v hyvät tavat
- v käsitteet oikein – väärin, hyvä – paha
- v erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen
- v kulttuuriperinnön siirtäminen
- v uskonnolliset juhlat ja pyhät

Eettinen kasvatus

Esiopetuksen eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan ja on kaikille lapsille yhteistä. Eettinen kasvatus lähtee itsetunnon kehittymisestä ja laajenee ihmisten välisiin sosiaalisiin taitoihin ja edelleen elinympäristöön. Eettisen kasvun pohjana on lapsen kasvaminen yhteisössä, jossa hän voi tuntea, että toista ihmistä kunnioitetaan ja toisen työtä arvostetaan. Oman ryhmän säännöistä sopiminen antaa hyviä mahdollisuuksia lasten arvopohdintoihin ja valintojen tekemiseen eettisestä näkökulmasta.

Tavoitteet

- v lapsen terveen itsetunnon ja eettisen ajattelun kehittyminen
- v sosiaalisten taitojen kehittyminen
- v toisten kunnioittaminen
- v ympäristöarvojen kunnioittaminen

Kulttuurinen katsomuskasvatus

Esiopetuksessa kulttuurinen katsomuskasvatus on kaikille lapsille yhteistä. Se tukee erityisesti oman kotiseudun kulttuurin ja luonnon arvostamista sekä erilaisten ihmisten ja kulttuurien hyväksymistä.

Tavoitteet

- ✓ myönteinen ja kunnioittava suhtautuminen erilaisia ihmisiä, kulttuureita sekä uskontoja kohtaan
- ✓ lapsiryhmässä edustettuina olevien uskontojen ja vakaumusten tapoihin tutustuminen
- ✓ lisalmen kulttuuri- ja luontoperintöön tutustuminen

Uskontokasvatus

Esiopetuksen uskontokasvatus on ensisijaisesti enemmistön uskontokunnan mukaista. Uskontokasvatusta toteutetaan uskonnonvapauden pohjalta kunnioittaen lapsen vanhempien vakaumusta. Lapsen osallistumisesta uskontokasvatukseen sovitaan vanhempien kanssa. Uskontokasvatusta toteutetaan yhteistyössä seurakunnan kanssa.

Tavoitteet

- ✓ oman uskonnon keskeisiin sisältöihin tutustuminen
- ✓ tutustuminen kirkkovuoden juhliin sekä siihen, miten ja miksi niitä vietetään

Elämänkatsomustietokasvatus

Elämänkatsomustietokasvatus on vaihtoehto uskontokasvatukselle ja tarkoitettu lähinnä uskontokuntaan kuulumattomille.

Tavoitteet

- ✓ valmiuksien kehittyminen kohdata vakaumuksellisia kysymyksiä, jotka liittyvät ihmissuhteisiin, kulttuuri-identiteettiin, ihmisen ja luonnon suhteeseen sekä yhteisöön

3.2.4 Luonto – ja ympäristökasvatus

Esiopetuksessa luonto- ja ympäristökasvatuksen lähtökohtana on lapsi itse suhteessa ympäröivään luontoon ja rakennettuun ympäristöön, ympäristön ilmiöihin sekä kulttuuriin. On tärkeää, että lapsi saa myönteisiä kokemuksia ja elämyksiä lähiympäristöstä. Tavoitteena on, että lapsi oppii liikkumaan luonnossa ympäristöä kunnioittaen ja sitä suojellen. Lapsen minäkuvan vahvistuminen on tärkeä osa ympäristökasvatusta. Vahva itsetunto ja usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ovat vastuuntunnon ja toimimisen ehtoja. Lapsen on koettava, että hänen teoillaan on merkitystä.

Tavoitteet

- ✓ herättää ja ylläpitää lapsen uteliaisuus sekä kiinnostus rakennettua ja rakentamatonta ympäristöä ja sen ilmiöitä kohtaan
- ✓ ohjata lasta liikkumaan lähiympäristössä turvallisesti, luontoa kunnioittaen
- ✓ ohjata lasta iloitsemaan ja nauttimaan luonnosta
- ✓ ohjata lasta havaintojen tekemiseen
- ✓ opettaa ja kehittää tutkimisen taitoja
- ✓ kasvattaa lasta huolehtimaan ympäristöstään ja suojelemaan luontoa omassa arkiympäristössään
- ✓ kasvattaa lasta oman toiminnan ja valintojen merkityksen ymmärtämiseen.

Sisältö

- v luonnossa liikkuminen ja leikkiminen
- v luontoon ja lähiympäristöön tutustuminen monipuolisesti kaikkien aistien avulla
- v tutkiminen
- v kestävän kehityksen periaatteet: jätteiden lajittelu, kierrätys, energian säästäminen
- v liikennekasvatus

3.2.5 Liikunta ja terveys

Monipuolinen liikkuminen on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvu- ja kehitykselle, terveydelle ja päivittäiselle hyvinvoinnille. Liikunta edistää lapsen oppimisvalmiuksia, käsitteiden oppimista ja terveen itsetunnon kehittymistä. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten mukaan esiopetusikäinen lapsi tarvitsee vähintään kaksi tuntia päivässä reipasta ja hengästyttävää liikuntaa.

Esiopetuksessa tarjotaan mahdollisuuksia vapaaseen ja ohjattuun liikkumiseen ja leikkiin sekä sisällä että ulkona eri vuodenaikat huomioiden. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuuksia omaehtoiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin.

Lasta tuetaan toimimaan omatoimisesti, aloitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmässä sekä rohkeasti kaikissa liikuntatilanteissa.

Liikunnassa lähtökohtana on oman kehon hahmottaminen sekä kehon liikkeiden hallinta. Liikuntaa on helppo sisällyttää muihin sisältöalueisiin, sillä lapsella on luontainen liikkumistarve ja mieltymys toiminnallisuuteen. Lasta ohjataan huolehtimaan omasta terveydestä ja turvallisuudesta arkipäivän eri tilanteissa.

Tavoitteet

- v ymmärtää liikkumisen merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille
- v liikunnan tuottaman mielihyvän kokeminen ja sitä kautta kiinnostuksen herääminen ja säilyminen omaehtoiseen liikuntaan
- v oman kehon tunteminen ja hallinta
- v perusliikuntataitojen oppiminen ja vahvistaminen (kävely, juoksu, hyppy, heitto, kiinniotto, potku, kiipeily)
- v sosiaalisten taitojen vahvistaminen
- v käsitteiden oppiminen ja vahvistaminen (suunnat, tasot, aika, voima, edessä, takana, sivulla)
- v itsetunnon tukeminen ja itseilmaisuus pelien ja leikkien
- v lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden edistäminen
- v lasta ohjataan huolehtimaan päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omasta terveydestään
- v terveellisten ruokailutottumusten omaksuminen
- v arkipäivään liikuntaan kannustaminen

Sisältö

- v Perus – ja välineliikunta
- v Suunnistus ja retkeily
- v Mielikuva – ja musiikkiliikunta
- v Palloilu
- v Hiihto
- v Uinti
- v Luistelu
- v Pelit ja leikit

3.2.6 Taide ja kulttuuri

Taide ja kulttuuri ovat osa lapsen luontaista elämää ja ympäristöä. Toiminnassa korostuvat leikki, onnistumisen elämykset, luovuus sekä lapsen omat havainnot ja omien vahvuuksien löytäminen. Tekemisessä yhdistyvät ongelmanratkaisu ja oivallus, itseilmaisu ja mielikuvitus.

Taiteen avulla lapsessa herää kiinnostus luontoa, rakennettua ympäristöä sekä esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja kohtaan. Myös lapsen kulttuurinen identiteetti vahvistuu ja hän oppii ymmärtämään omaa monimuotoista kulttuuriperintönsä. Taiteessa lapsi on sekä tekijä että vastaanottaja. Hän saa kokemuksia ja elämyksiä kaikkien aistien avulla sekä tekemällä itse että seuraamalla toisten toimintaa. Ilo, leikki ja mielikuvituksen käyttö liittyvät keskeisesti lapsen taidekokemuksiin.

Tavoitteet

- v luovuuden tukeminen
- v kokeilunhalun ja kiinnostuksen herättäminen
- v itseilmaisun kehittäminen
- v tekemisen ja onnistumisen ilo
- v suunnitelmallinen työskentely
- v elämyksien tarjoaminen lapsille
- v kauneuden havaitseminen ympäristössä
- v tutustuminen erilaisiin materiaaleihin ja välineisiin sekä niiden oikeaan käyttöön
- v havaintokyvyn kehittäminen
- v aisti – ja tunnekokemusten herättelemine
- v omien ja toisten töiden arvostaminen ja kunnioittaminen
- v kuuntelukyvyn ja musiikillisen ajattelun kehittyminen
- v säilyttää kansallista perinnettä ja edistää eri taidelajien tuntemusta
- v laulu- ja soittotaidon sekä terveen äänenkäytön kehittäminen

Sisältö

- v ohjattu ja vapaa roolileikki
- v ilmaisuharjoitukset
- v improvisaatio ja mielikuvaharjoitukset
- v aisti-, rentoutumis-, tunnetila-, keskittymis- ja kontaktileikit
- v puhe- ja ääniharjoitukset
- v keskustelu ja kertominen
- v teatteri
- v nukketeatteri, pöytä- ja varjoteatteri
- v pantomiimi
- v lasten omat esitykset
- v teatterivierailut mahdollisuuksien mukaan

Draama

Draama on esiopetuksen taidemuoto ja opetusmenetelmä, joka on tavoitteellista ja kasvatuksellista ryhmätoimintaa. Draamatyöskentelyssä voidaan liittää useita sisältöalueita toisiinsa samanaikaisesti. Draama mahdollistaa opittujen tietojen ja taitojen yhdistämisen kokonaisvaltaisten elämysten ja kokemusten kautta. Lapsen on mahdollista yhdistää kehollista, sanallista, kuvallista ja musiikillista ilmaisua vapaasti omalla tavallaan. Draama perustuu teatteritaiteeseen, roolileikkiin sekä taiteiden väliseen yhteistyöhön.

Tavoitteet

- v kokemuksen saaminen omasta osaamisesta ja omista vahvuuksista
- v rohkaistuminen eläytymään ja ilmaisemaan itseään
- v tunteiden tunnistamisessa, ilmaisemisessa ja vastaanottamisessa kehittyminen
- v uusien asioiden oppiminen kokemusten ja elämysten kautta
- v ryhmässä toimimisen oppiminen

Kuvataide ja kädentyöt

Kuvataidetyöskentelyssä ja kädentaitoja vaativissa tehtävissä lähtökohtana on lapsen kokemusmaailma ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys, jossa elämys, havainnointi, ajattelu ja tuottaminen ovat samanarvoisia ja toisiinsa vaikuttavia tekijöitä. Hän oppii tekemään erilaisia havaintoja ja ratkaisuja. Lapsi oppii luottamaan itseensä ja arvostamaan omaa sekä toisten lasten työtä ja tuotoksia. Taiteen parissa lapsi saa esteettisiä elämyksiä, oppii arvostamaan ympäristönsä esteettisiä ja kulttuurisia arvoja sekä saa monipuolisia mahdollisuuksia ilmaista itseään. Lapselle tarjotaan ohjatun toiminnan ohella mahdollisuuksia omaehtoiseen kuvataiteelliseen toimintaan.

Tavoitteet

- v hienomotoriikan harjoittelu
- v visuaalisen havaintokyvyn harjaantuminen
- v pitkäjänteisen työskentelyn suunnitteluvaiheesta työn valmistumiseen harjoittelu
- v erilaisiin materiaaleihin, välineisiin ja työtapoihin tutustuminen
- v työskentelytiloista huolehtiminen
- v välineiden oikean käytön ja niiden huoltamisen opettelu
- v oman ja toisten työn tuloksesta iloitseminen ja työn arvostaminen
- v avaruudellisen tajun kehittyminen
- v ajattelu- ja ongelmanratkaisukyvyt kehittyminen
- v taiteen käyttäjäksi kasvaminen
- v kestävän kehityksen periaatteiden ymmärtäminen

Sisältö

- v piirtäminen
- v maalaaminen
- v muotoilu ja muovailu
- v paperityöt
- v rakentelu
- v painanta
- v grafiikka
- v kuvien katseleminen ja niiden havainnoiminen
- v askartelut ja käsityöt (kovat ja pehmeät materiaalit)
- v vierailut taidenäyttelyihin ja museoihin

Musiikin parissa lapsi kokee iloa ja onnistumista. Esiopetuksen musiikkikasvatus on elämyksellistä, toiminnallista ja kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa, jossa on tärkeää musiikin tekemisen ja kokemisen ilo yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Lapsella on mahdollisuus kuunnella, aistia, havainnoida ja tuottaa musiikkia sekä löytää oma musikaalisuutensa ja muodostaa myönteinen minäkuva musiikin tuottajana ja käyttäjänä. Musiikki liitetään luontevasti muihin sisältöalueisiin.

Tavoitteet

- v myönteisen asenteen ja kiinnostuksen herääminen musiikkia kohtaan monipuolisten musiikillisten elämysten ja kokemusten kautta
- v keskittymis- ja kuuntelutaitojen kehittyminen
- v laulu- ja soittotaitojen kehittyminen
- v luovan ilmaisu- ja ongelmaratkaisukyvyn kehittyminen
- v mielikuvituksen ja tunne-elämän kehittyminen
- v musiikin eri lajeihin tutustuminen
- v musiikin peruskäsitteisiin tutustuminen
- v lasten musiikkiperinteen säilyminen ja siirtyminen

Sisältö

- v kuunteleminen ja kuullusta keskusteleminen; myös luonnon äänet ja hiljaisuus
- v rytmi ja tempo
- v laulaminen ja äänenkäyttö
- v soittaminen (rytmi- ja kehosoitimet)
- v musiikkiliikunta ja tanssi
- v improvisointi (laulut, melodiat, rytmit, tanssit)
- v muu luova ilmaisu
- v musiikin peruskäsitteet leikin ja tekemisen kautta.
- v konsertit ja esitykset

Mediakasvatus

Esiopetuksessa mediakasvatuksella tarkoitetaan viestintävälineisiin tutustumista. Taito tulkita mediaa on tärkeää, sillä media vaikuttaa lasten elämänrytmiin, mielipiteiden muodostumiseen, tapakulttuuriin, kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen.

Tavoitteet

- v erilaisiin tiedonhankinta- ja viestintävälineisiin tutustuminen; lehdet, elokuvat, televisio, tietokone, radio, kamera, puhelin, mainokset
- v median sisältöjen arvioimisen oppiminen ja kriittiseksi mediankäyttäjäksi harjaantuminen yhteistyössä kotien kanssa

Sisältö

- v sanoma- ja aikakauslehtiin tutustuminen
- v tietokoneen käyttöön tutustuminen
- v elokuvien katsominen ja niistä keskusteleminen
- v äänien ja kuvien tulkitseminen ja tuottaminen

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

4.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Työskentelyn ja tuen perustana esiopetuksessa ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kasvua. Ensisijaisesti tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä.

Työskentelyn tulee olla leikinomaista, lapsen kehitystasosta lähtevää toiminnallista ryhmä- ja yksilöohjausta. Se edistää lapsen kognitiivista, erityisesti kielellistä sekä sosioemotionaalista kehitystä, valmiuksia uusien asioiden oppimiseen ja ehkäisee ennalta oppimisvaikeuksia.

Esiopetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä esiopetusryhmän että kunkin lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että lapsen tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

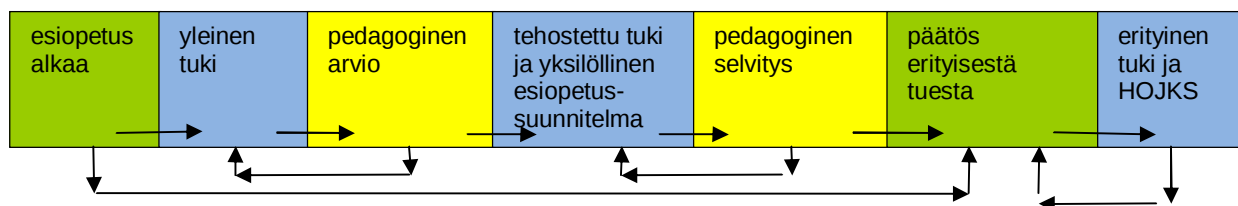
Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus saada omista lähtökohdistaan tukea kasvuun ja oppimiselleen sekä kehittää oppimisvalmiuksiaan. Esiopetuksessa tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä lasten kulttuuritausta.

Lapsia kannustetaan aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen, tarjotaan haasteita ja annetaan kehittymistä edistävää ohjausta ja tukea. Lapsen tervettä itsetuntoa vahvistetaan myönteisten oppimiskokemusten ja kannustavan palautteen avulla sekä tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Esiopetuksen tukijärjestelmä koostuu kolmiportaisesta mallista: **yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki**. Tuen oikea-aikaisuus, sen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia kasvun ja oppimisen turvaamiseksi. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tuen tulee muodostaa suunnitelmallinen jatkumo, joka tarvittaessa suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Tuki annetaan erilaisin joustavin järjestelyin, kuten samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä muusta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

Toimintakaavio: Eteneminen yleisestä tuesta tehostettuun ja erityiseen tukeen

4.2 Yleinen tuki

Kun huoli lapsen kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta herää (vanhemmilla/ huoltajalla, opettajalla), pohditaan ensisijaisesti yleisen tuen keinoja. Lapsella on oikeus saada tukea (mm. erilaiset opetus- ja toimintatavat, eriyttämistä) esiopetuksen yhteydessä.

Lapsen tukeminen on osa kaikkea kasvatusta, esiopetusta ja ohjausta. Ammattitaitoinen henkilöstö havainnoi lapsen kasvua, kehittymistä ja oppimista yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Havainnoinnissa käytetään apuna Eskarin Arki – materiaalia (C- lomake). Henkilöstö käyttää lapselle ja esiopetusryhmälle sopivia toimintatapoja ja – menetelmiä lapsen kokonaisvaltaiseen tukemiseen.

Esiopetussuunnitelma

Jokaiselle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa esiopetussuunnitelma. Esiopettaja vastaa suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma sisältää lapsen perheeseen, tunne-elämään ja persoonallisuuteen, sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen, arkielämän- ja työskentelytaitoihin liittyviä asioita. Suunnitelmassa asetetaan lapselle henkilökohtaiset tavoitteet, jotka huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan yhdessä vanhempien kanssa.

Yleinen tuki

LAPSI
HUOLTAJA
ESIOPETTAJA
ERITYISLASTENTARHANOPETTAJA
PÄIVÄKODIN JOHTAJA/REHTORI

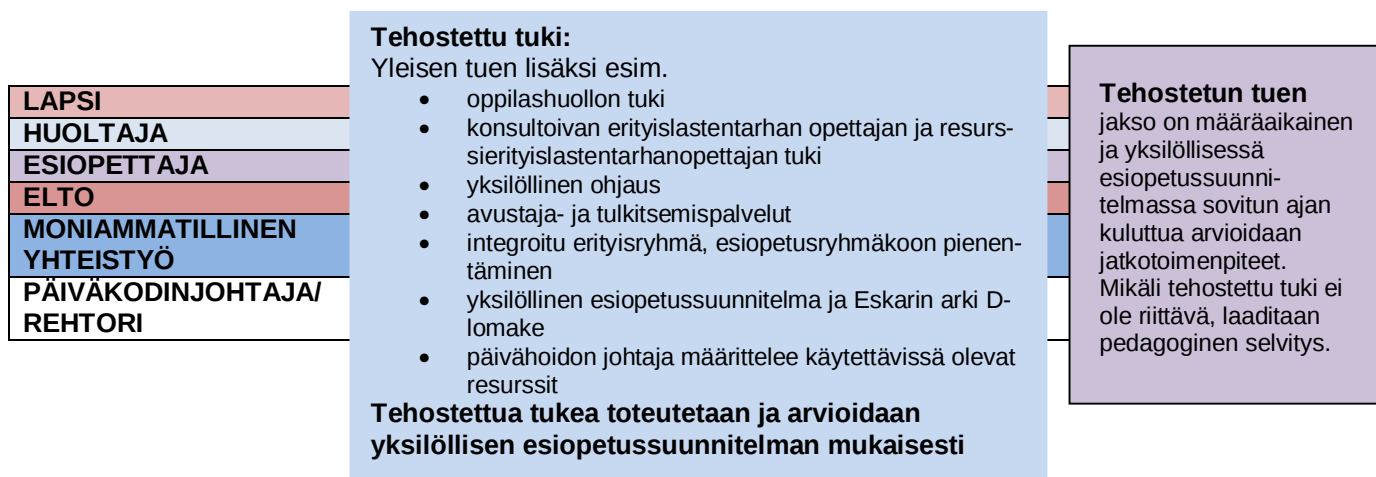
Yleinen tuki:

- henkilöstön pedagoginen osaaminen ja lapsen kehityksen tunteminen
- esiopetuksen suunnitelmallisuus ja päämäärätietoisuus,
- lapsen esiopetussuunnitelma, Eskarin arki C-lomake
- kasvatuskumppanuus perheen kanssa
- kasvun, kehittymisen ja oppimisen havainnointi, kirjaaminen ja arviointi
- joustavat ryhmittelyt
- eriyttäminen
- oppimisympäristön suunnittelu
- aamu- ja iltapäivähoito
- erilaiset opetus- ja toimintatavat
- ohjaus ja tukipalvelut

PEDAGOGINEN ARVIO; lapsen vahvuudet, tuen tarpeet, tukitoimet, mitä on tehty ja millä aikavälillä, millaisesta tehostetusta tuesta lapsi hyötyisi

4.3 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Se on vahvempaa ja pitkäjänteisempää ja sen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Tehostetun tuen aikana verkostollinen yhteistyö eri asiantuntijoiden kanssa lisääntyy.

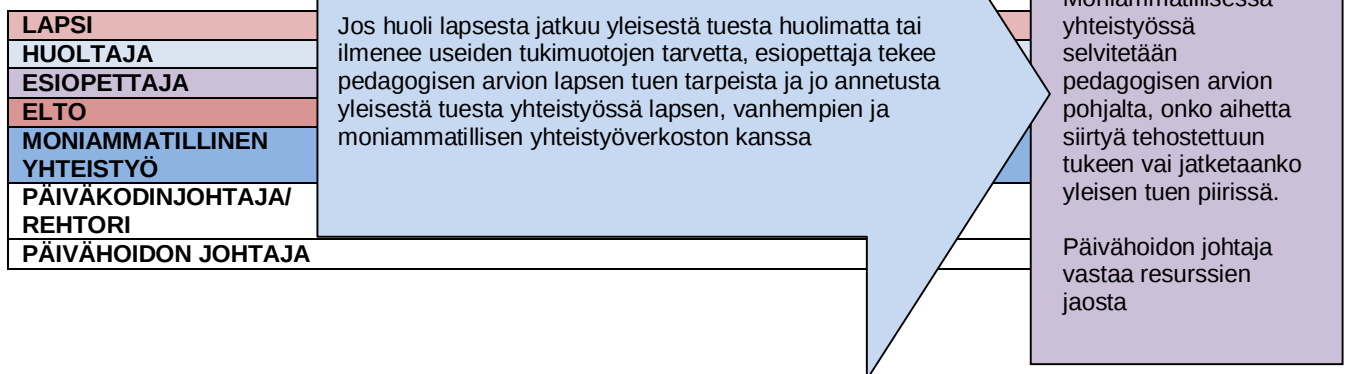
Pedagoginen arvio ja yksilöllinen esiopetussuunnitelma

Tehostetun tuen saaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Arvion laatimisesta vastaa esiopettaja. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on lapsen hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö huoltajan ja lapsen kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään lapselle osana yleistä tukea laadittua esiopetuksen suunnitelmaa sekä varhaiskasvatussuunnitelmaa. Pedagoginen arvio sisältää lapsen kasvun ja oppimisen tilanteen kokonaisuutena, lapsen tarpeet ja valmiudet, lapsen saaman yleisen tuen ja sen vaikutukset sekä arvion siitä millaisilla ratkaisuilla lasta tulisi tukea, esimerkiksi tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve. Tehostetun tuen alkaessa lapselle laaditaan yksilöllinen esiopetussuunnitelma. Suunnitelma sisältää lapsen vahvuudet, tuen tarpeet, tavoitteet, keinot tavoitteiden saavuttamiseksi, seurannan, arvioinnin ja suunnitelman laatimiseen osallistuneet.

Lapsi saa suunnitelmansa mukaista yksilöllistä tukea omassa esiopetusryhmässään. Erityislastentarhanopettaja konsultoi ryhmän henkilökuntaa. Lapsen havainnoinnissa käytetään Eskarin Arki- materiaalin D- lomaketta. Sen lisäksi lapselle voidaan hakea varhaiskasvatuksen tukitoimia. Tukitoimia ovat avustajapalvelut, paikka integroidussa erityisryhmässä tai esiopetusryhmän koon pienentäminen. Tukitoimia haetaan pedagoginen arvio – lomakkeella, joka käsitellään erityispäivähoidon suunnittelutyöryhmässä. Päivähoidon johtaja tekee päätöksen tukitoimien myöntämisestä.

Pedagoginen arvio

4.4 Erityinen tuki

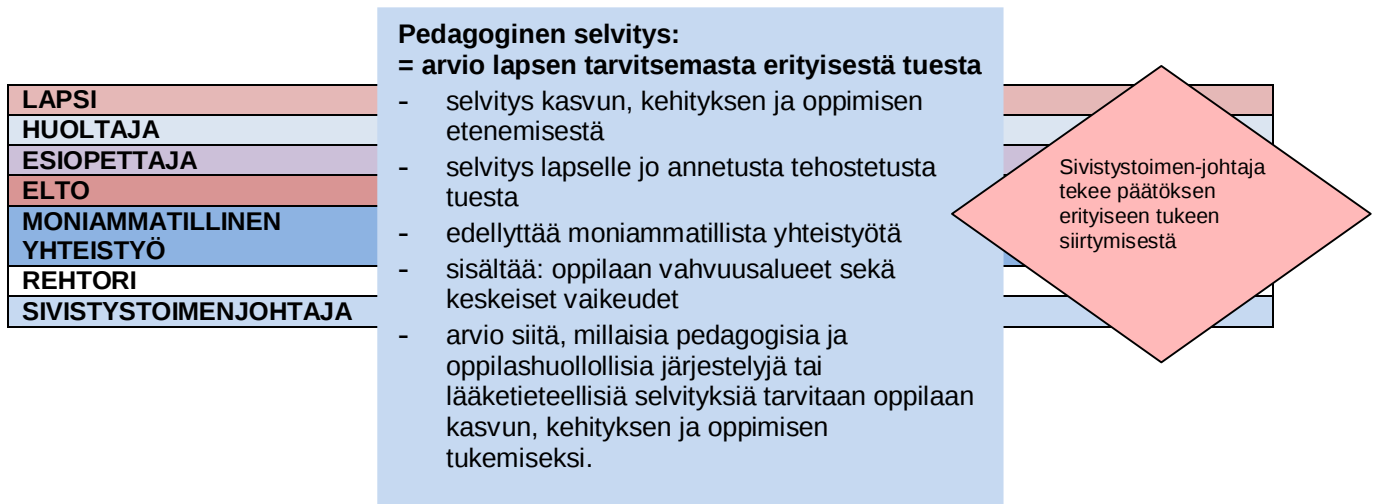
Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman, sairauden, toimintavajavuuden tai kasvuympäristöön liittyvien riskitekijöiden vuoksi. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista esiopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat esiopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon esiopetuksen opetushenkilöstön, oppilashuollon palveluista vastaavien sekä huoltajan näkemys lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä riskitekijöistä. Erityisen tuen päätös pohjautuu pedagogiseen selvitykseen ja lapsesta annettuihin lausuntoihin. Selvityksen laatimisesta vastaa esiopettaja yhteistyössä lapsen vanhempien ja moniammatillisen asiantuntijaverkoston kanssa.

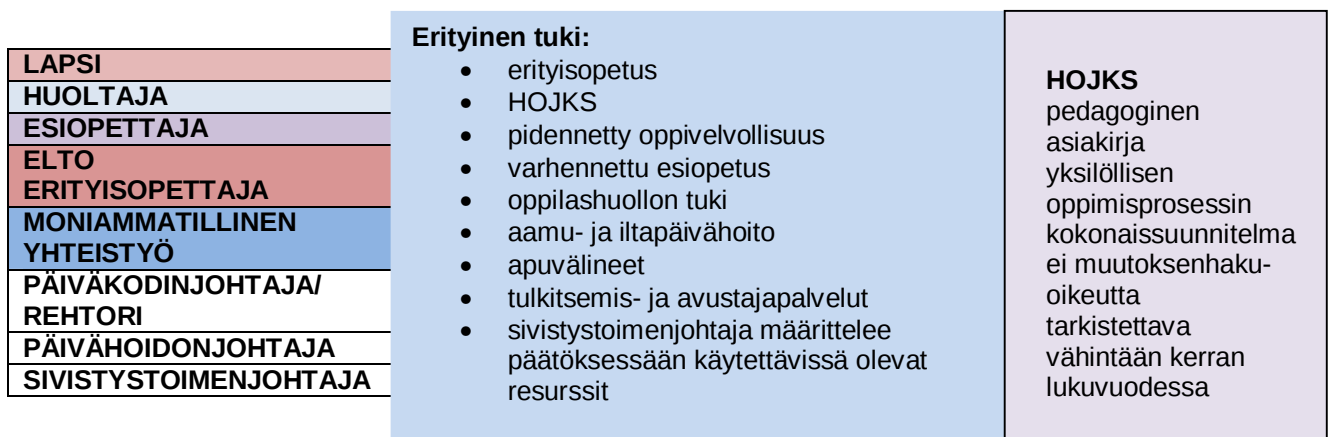
Pedagoginen selvitys sisältää lapsen kasvun ja oppimisen tilanteen, lapsen saaman tehostetun tuen, kasvun ja oppimisen etenemisen tehostetun tuen aikana, lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja kehitykseen liittyvät erityistarpeet ja arvion siitä millaisilla tukijärjestelyillä lasta tulisi tukea, esimerkiksi tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen päätöksen pedagogisen selvityksen pohjalta. Erityisen tuen päätös on määräaikainen ja se tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Erityisen tuen päätös on hallintopäätös. Varhennetusta esiopetuksesta päätöksen tekee päivähoiton johtaja ja pidennetystä oppivelvollisuudesta sivistystoimenjohtaja. Huoltajalla on muutoksenhakuoikeus.

Lapsen oikeusturvan ja esiopetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.

Erityinen tuki ja HOJKS

HOJKS Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan yksilöllisen esiopetussuunnitelman sijaan HOJKS. Se on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja, sisältäen lapsen oppimisvalmiudet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet, seurannan ja arvioinnin. HOJKS:n laadinnasta vastaavat erityislastentarhanopettajat yhteistyössä erityisopettajien kanssa.

4.5 Varhaiserityisopetuksen käytännöt lisalmessa

Päivähoidossa työskentelee konsultoiva erityislastentarhanopettaja, joka koordinoi erityispäivähoitoa. Varhaiserityisopetuksen kokonaisuutta koordinoi, organisoii ja arvioi varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat konsultoiva erityislastentarhanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja, neuvola- ja koulupsykologi sekä tarvittaessa muut asiantuntijat. Varhaiserityisopetuksen käytäntöjä koordinoi, järjestee ja kehittää erityispäivähoidon suunnittelutyöryhmä.

Malminrannan ja Lippuniemen päiväkodeissa toimivat integroidut erityisryhmät, joissa lapsen erityisen tuen tarve on huomioitu lapsiryhmän koossa ja henkilöstörakenteessa. Molemmissa ryhmissä työskentelee erityislastentarhanopettaja. Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia lapsia voi olla sijoitettuna kaikkiin esiopetusryhmiin. Tukea tarvitsevat lapset huomioidaan lapsiryhmän rakenteessa ja mahdollisissa erityis – ja ryhmäavustajissa.

Lisalmen esiopetuksessa on käytössä Eskarin arki- materiaali, jonka avulla esiopettajat havainnoivat lapsen sosioemotionaalisia taitoja, silmä-käsi yhteistyötaitoja, hahmottamista ja motoriikkaa, kielellisiä taitoja, matemaattisia valmiuksia, tapaa keskittyä ja tunteiden ilmaisemista. Havainnot kirjataan Eskarin arki C-lomakkeelle. Tarvittaessa käytetään laajennettua D - lomaketta, jos lapsella havaitaan tehostetun tai erityisen tuen tarvetta. Vuosittain tammi – helmikuussa varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmä kiertää esiopetusryhmissä kartoittaen esiopettajien kanssa vanhempia kuullen mahdolliset lapsen oppimisvalmiuksiin liittyvät varhaiset riskitekijät, tukitoimet arkeen ja mahdolliset jatkotutkimukset. Tämän pohjalta suunnitellaan lapsen koulun aloittaminen.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA

5.1 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Vanhemmat hakevat lapselle pidennettyä oppivelvollisuutta ja hakemuksessa tulee olla liitteenä asiantuntijalausunto. Harkinnanvaraisen päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee sivistystoimenjohtaja ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Vanhemmat hakevat lapselle varhennettua esiopetusta ja hakemuksessa tulee olla liitteenä asiantuntijalausunto. Harkinnanvaraisen päätöksen varhennetusta esiopetuksesta tekee päivähoitojohtaja. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten opetus järjestetään lisämallissa seuraavasti:

- lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen
- lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja osallistuu esiopetukseen yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaat käyvät perusopetuksen ensimmäisen vuoden pääsääntöisesti päivähoitoon esiopetusryhmissä. Erityisopetuksen alkuopettajat osallistuvat lapsen esiopetukseen tapauskohtaisesti konsultoiden.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan aina henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa. Huoltajan luvalla HOJKSin laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti laadittua yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa.

5.2 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Lapsen tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan erityispäivähoidon suunnitteluryhmässä hyödyntäen lapsen huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Esiopettajalla on vastuu suunnitella, tukea, ohjata ja arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Esiopettaja arvioi yhdessä konsultoivan erityislastentarhanopettajan kanssa ryhmänsä lasten tuen tarpeet ja tukimuodot. Esiopettaja voi hakea tukitoimia erityispäivähoidon suunnitteluryhmältä ja lopullisen päätöksen tekee päivähoidon johtaja.

Esiopettajan vastuulla on suunnitella yhdessä avustajan ja konsultoivan erityislastentarhanopettajan kanssa kasvun ja oppimisen tuen toteuttaminen sekä mahdolliset vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät yksittäisen lapsen ja ryhmän tarpeiden pohjalta. Avustajat ovat pääsääntöisesti ryhmäavustajia.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Lapsi saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluja ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen lapsen tai esiopetusryhmän kasvun ja oppimisen edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota arvioidaan lapsen tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve.

Jos lapsi on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan lapsen yksilölliseen esiopetussuunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan lapsen yksilöllisen esiopetussuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Lapsen tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Lapselle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan lapselle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana lapsi tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja pitkäaikaisia tukipalveluja.

5.4 Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.4.1 Esiopetuksen oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista ja sillä tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteisöllisesti, lapsikohtaisesti ja moniammatillisesti.

Esiopetuksen oppilashuollon pääperiaatteena on tuen tarpeen varhainen toteaminen ja nopea tilanteeseen puuttuminen sekä vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus. Oppilashuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto, kansanterveystieteen mukainen kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen. Esiopetuksessa lapsen terveystarkastukset ja yksilöllinen terveysneuvonta järjestetään kansanterveystieteen mukaisina neuvolapalveluina.

Esiopetuksen oppilashuoltotyö niveltyy lisälmen kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointipalveluihin. Kuntakohtaisella suunnittelulla ja koordinoinnilla varmistetaan eri toimijoiden yhteistyö lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Keskeisinä näkökulmina Ylä-Savon yhteisessä hyvinvointisuunnitelmassa ovat palveluohjaus, ehkäisevä työote, varhainen tuki, vanhempien tukeminen, palveluverkoston kattavuus, hoitopolkujen sujuvuus ja toimintaympäristöjen terveellisyys ja turvallisuus.

Lasten ja perheiden palveluja toteutetaan oppilashuoltotyössä eri toimijoiden kesken sovittujen suunnitelmien, toimintamallien ja tavoitteiden mukaisesti.

Oppilashuoltoryhmillä ei ole lisälmen esiopetuksessa kiinteää järjestelmää tai kokoonpanoa, vaan asiat hoidetaan tapauskohtaisesti. Perheiden vahvuuksien ja voimavarojen kokonaisvaltainen tukeminen ja ennaltaehkäisevä työ sekä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa ovat kiinteä osa esiopetuksen perustoimintaa.

Esiopetuksen oppilashuoltoa koordinoidaan erityispäivähoidon suunnitteluryhmässä sekä moniammatillisessa varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmässä. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarvittaessa erityisopetuksen, neuvolan ja sosiaalityön kanssa. Yhteistyöstä neuvotellaan tapauskohtaisesti huoltajien kanssa.

Kukin esiopetusyksikkö luo omat yhteistyöverkostonsa ja kuvaa näiden kanssa tapahtuvan keskeisen toiminnan yksikkökohtaisessa esiopetussuunnitelmassa. Siinä kuvataan myös konkreettiset suunnitelmat ja toimintamallit ehkäisevään oppilashuoltotyöhön, yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämiseen, nivelvaiheyhteistyöhön, esiopettajien ja muiden yksikön kasvattajien työn tukemiseen, erilaisten häiriö- ja ongelmatilanteiden hoitamiseen, terveyttä ja turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin varautumiseen sekä niiden hoitamiseen.

Oppilashuollon kokonaisuuteen kuuluu olennaisena osana myös tietojen siirtäminen esiopetuksesta alkuopetukseen. Lapsen esiopetussuunnitelman koontiosa, yksilöllinen esiopetussuunnitelma ja HOJKS siirtyvät vanhempien suostumuksella lapsen mukana kouluun.

Yhteisötason oppilashuoltotyö

Päiväkodin tiloissa sijaitsevien esiopetusryhmien oppilashuollosta vastaa päiväkodinjohtaja. Esiopetusryhmät, jotka sijaitsevat koulun tiloissa voivat olla osa päivähoitoyksikön tai koulun oppilashuoltotyötä.

Oppilashuoltotyöstä ja oppilashuollon palveluista tiedotetaan huoltajille vanhempainillassa sekä lapsen esiopetussuunnitelmaa laadittaessa.

Kaikki esiopetusyksikön työntekijät osallistuvat oppilashuoltotyöhön ja vastaavat siitä omien työtehtäviensä ja asiantuntemuksensa mukaisesti toimien yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. Esiopetuksen oppilashuoltotyössä on yhteneväiset palvelurakenteet ja toimintatavat, jotka kuvataan Ylä-Savon oppilashuollon käsikirjassa.

Lapsikohtainen oppilashuoltotyö

Oppilashuoltotyöllä tuetaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän toimintaa sekä sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan, kun tuen tarve havaitaan. Lasta koskeva tuki suunnitellaan ja toteutetaan aina yhdessä huoltajien kanssa. Oppilashuollon palvelut ovat usein osana lapsen saamaa suunnitelmallista tehostettua tai erityistä tukea.

Myös lapsen huoltajalla on mahdollisuus saada tarvittaessa neuvontaa, ohjausta tai tukea lapsensa kasvatukseen ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Tarvittaessa lapsi ohjataan jatkotutkimuksiin ja -hoitoon, kuntoutukseen tai lastensuojelullisen tuen piiriin. Päiväkodin johtaja/koulun rehtori, neuvola – tai koulupsykologi, koulukuraattori, konsultoiva erityislastentarhanopettaja sekä neuvola- ja kouluterveydenhuolto osallistuvat tarvittaessa tuen suunnitteluun tuen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Moniammatillinen oppilashuoltotyö

Moniammatillisessa oppilashuoltotyössä yhdistyy aikuisten asiantuntijuus päivittäisessä toiminnassa. Esiopetuksessa toteutettavaa yleistä sekä yksittäistä lasta koskevaa oppilashuoltotyötä koordinoidaan erityispäivähoidon suunnitteluryhmässä ja varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmässä.

Esiopetusyksikössä oppilashuoltoryhmän jäseniä ovat päiväkodin johtaja/rehtori, konsultoiva erityislastentarhanopettaja/erityisesiopettaja, esiopettajat, neuvolan tai koulun terveydenhoitaja sekä nivelvaiheyhteistyön osalta koulupsykologi- ja koulukuraattori.

Oppilashuoltotyön kirjaaminen

Yksittäistä lasta koskeva oppilashuoltotyö, jossa päätetään lasta koskevista toimenpiteistä tai tukitoimista, kirjataan aina, tapahtuipa se sitten oppilashuoltoryhmässä tai muussa oppilashuoltotyössä. Kirjaukset tehdään joko erilliseen lapsikohtaiseen muistioon tai pedagogiseen arvioon/selvitykseen, esiopetussuunnitelmaan tai HOJKSiin. Jokaisessa tilanteessa kirjaaja sovitaan erikseen.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireille panija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut sekä asian

käsittelyyn osallistuneet. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Ruokailu

Esiopetuksessa lapsille tarjotaan riittävät, ravitsemussuositusten mukaiset ateriat. Lapsen terveyttä edistäviä, monipuolisia ruokatottumuksia tuetaan ja lapsia ohjataan hyviin ruokailutapoihin. Ruokailutilanteissa lapset oppivat myös toisten huomioon ottamista. Ruokailun järjestämisessä otetaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet ja ravitsemuksellisista tai kulttuurisista syistä johtuvat erityisruokavaliot.

Kuljetus

Esiopetuksen kuljetus järjestetään samojen periaatteiden mukaan kuin perusopetuksessa. Lapsen esiopetuspaikkaa suunniteltaessa otetaan huomioon lapsen kokonaispäivä. Huoltajat ovat pääasiassa vastuussa esiopetukseen osallistuvan lapsensa kuljetuksista.

Koulukuljetus järjestetään, jos lapsen matka kotoa tai päivähoidosta suoraan oman oppilasalueen esiopetukseen ja esiopetuksesta suoraan kotiin tai päivähoitopaikkaan on yli kolme kilometriä.

Kaupunki voi järjestää lapselle harkinnanvaraisen kuljetuksen, mikäli matka lapsen ikä, kehitystaso ja muut olosuhteet huomioiden muodostuu lapselle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Kuljetuksen järjestäminen koulumatkan vaikeuden tai rasittavuuden perusteella edellyttää aina asiantuntijalausuntoa ja vanhempien laatimaa kuljetushakemusta.

5.4.2 Tiedonsiirto

Yksittäistä lasta koskevat oppilashuollolliset asiat ovat aina salassa pidettäviä ja tiedon välittäminen tapahtuu huoltajan kanssa asiasta sopien. Oppilashuoltotyöhön osallistuvat huolehtivat sujuvan tiedonsiirron ja hyvän yhteistyön toteutumisesta lapsen, huoltajan ja eri toimijoiden kesken.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä lasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne lapsen opetuksen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtävään lapsen asian käsittely välittömästi kuuluu. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Lapsen huoltajan suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja. Esiopettajat huolehtivat siitä, että huoltajille tiedotetaan tiedonsiirron yleisistä periaatteista ja lapsikohtaisen tiedon välittämiseen liittyvistä käytännöistä.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus välittää toisilleen sekä lapsen esiopetuksen ja mahdollisen päivähoidon muille toimijoille ja opetuksen järjestämisestä vastaaville viranomaisille salassa pidettäviä lapsen opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja. Huoltajan suostumuksella voidaan lasta koskevia salassa pidettäviä tietoja välittää muillekin tai pyytää tietoja muilta tahoilta.

Oppilashuollossa käsitellään monia asioista, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Niitä ovat mm. tiedot lasten ja heidän perheiden henkilökohtaisista oloista

kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittiset vakaumuksesta, mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun tai erityisen tuen antamisesta, tuen antamiseen liittyvät muut tiedot ja asiakirjat sekä tiedot lapselle suoritetusta psykologisista arvioinneista. Lapselle esiopetuksen päätteeksi annettavat osallistumistodistukset ovat julkisia.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on velvollisuus välittää opetuksen kannalta välttämättömät tiedot lapsen siirtyessä lisälmen kaupungin toiseen esiopetusryhmään, kouluun tai toisen opetuksen järjestäjän esi- tai perusopetukseen. Kaikilla aikuisilla on velvollisuus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sosiaaliviranomaisille lastensuojelutarpeen selvittämiseksi. Esiopetuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan salassapitosäännöksiensä estämättä opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja terveydenhuollon viranomaisilta. Sosiaaliviranomaisilla on oikeus luovuttaa hoidon, huollon tai koulutuksen selvittämiseksi, järjestämiseksi tai toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja jos lapsi on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta voida muuten selvittää tai hoidon tai huollon toimenpiteitä muuten toteuttaa tai jos tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi tai tieto on tarpeen lapsen välttämättömien etujen turvaamiseksi.

5.4.3 Turvallisuuden edistäminen

Esiopetusyksikön turvallisesta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta oppimisympäristöstä vastaa päiväkodin johtaja tai rehtori. Yksikön esiopetussuunnitelmaan kirjataan päiväkodin/koulun turvallisuuden edistämiseen liittyvät toimintamallit ja suunnitelmat.

Päiväkodin/koulun henkilökunta käyttää yksikön riskienkartoituksessa lisälmen kaupungin riskienhallintasuunnitelmaa. Kartoitettavia asioita ovat lapsen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset kuormitustekijät, tapaturman vaarat, fyysiset työympäristötekijät sekä kemialliset ja biologiset uhat. Päiväkodin johtaja/ koulun rehtori seuraa turvallisuuteen liittyvien ohjeistusten ja suunnitelmien ajantasaisuutta, niiden toteutumista sekä arvioi niitä säännöllisesti lukuvuosittain päiväkodissa ja koulussa käytyjen keskustelujen ja työturvallisuustietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella. Arvioinnissa esiin tulleet kehittämiskohteet pyritään ratkaisemaan välittömästi tai ne otetaan huomioon seuraavan lukuvuoden suunnittelussa. Päiväkodin johtaja/koulun rehtori huolehtii tarvittavan koulutuksen järjestämisestä ja harjoitusten toteuttamisesta.

Päiväkodin/koulun turvallisuuteen liittyvät suunnitelmat ja toimintaohjeet kootaan yksikön turvallisuuskansioon. Turvallisuuskansion tulee olla henkilökunnan saatavilla ja se päivitetään säännöllisin väliajoin. Turvallisuuskansion sisältö käydään läpi henkilöstön kanssa lukuvuoden alkaessa ja aina tarvittaessa. Turvallisuuskansion sisältöön perehdyttäminen tapahtuu yleisen työhöntuloon liittyvän perehdytyksen yhteydessä. Perehdytys koskee myös sijaisia.

6. ERI KIELI – JA KULTTUURIRYHMIIN KUULUVIEN LASTEN ESIOPETUS

Maahanmuuttajataustaisten lasten esiopetus järjestetään esiopetusryhmässä. He osallistuvat esiopetusryhmän toimintaan lisälmen esiopetussuunnitelman, oman esiopetussuunnitelmansa ja siihen kirjattujen kotoutumista tukevien toimenpiteiden mukaisesti. Maahanmuuttajataustaisten lasten esiopetuksessa tuetaan lapsen omaa kulttuuria ja äidinkielen kehittymistä mahdollisuuksien mukaan. Maahanmuuttajalasten suomen kielen kehitystä arvioidaan arjen toiminnassa ja erilaisia havainnointi- ja arviointimenetelmiä apuna käyttäen. Lasten hyvä äidinkielentaso on pohjana toisen kielen oppimiselle. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu äidinkielen opettamisesta ja tukemisesta.

7. YHTEISTYÖ

7.1 Yhteistyö kotien kanssa

lisälmen esiopetuksessa yhteistyötä huoltajien kanssa tehtäessä noudatetaan kasvatuskumppanuuden periaatteita, jotka ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Vastuu yhteistyön käynnistymisestä ja jatkumisesta on aina henkilökunnalla. Kodin kasvatustyö on kaiken kasvun ja oppimisen pohja. Huoltajat ovat oman lapsensa ja kasvattajat oman alansa asiantuntijoita. Esiopetusvuoden aikana tehtävä yhteistyö huoltajien kanssa muodostaa jatkumon usein jo ennen esiopetusta alkaneelle varhaiskasvatukseen ja huoltajien väliselle yhteistyölle. Yhteistyön tavoitteena on tukea sekä perheen että esiopetuksen henkilökunnan kasvatustyötä. Lapsen yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen onnistuu parhaiten yhteistyössä huoltajien kanssa. Yhteisissä keskusteluissa sovitaan lapsen kasvatukselle ja oppimiselle asetettavista yksilöllisistä tavoitteista ja toimintaperiaatteista ja niiden toteutumisesta myös arvioidaan yhdessä. Huoltajat ovat aina mukana lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa laadittaessa ja arvioitaessa.

Huoltajien kanssa esiopetuksen aikana tehtävä yhteistyö on tavoitteellista ja järjestelyiltään sekä vapaamuotoista että eri tavoin organisoitua. Yhteistyötä toteutetaan sekä koko yksikön, lapsiryhmän että yksittäisen lapsen tasolla. Yhteistyön ja tiedon välittämisen muodoista sovitaan yhdessä huoltajien kanssa. Periaatteena on, että huoltajat saavat riittävästi tietoa lapsensa esiopetuksesta ja että heillä on todellisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Huoltajilla on myös mahdollisuus arvioida yhteistyön onnistumista.

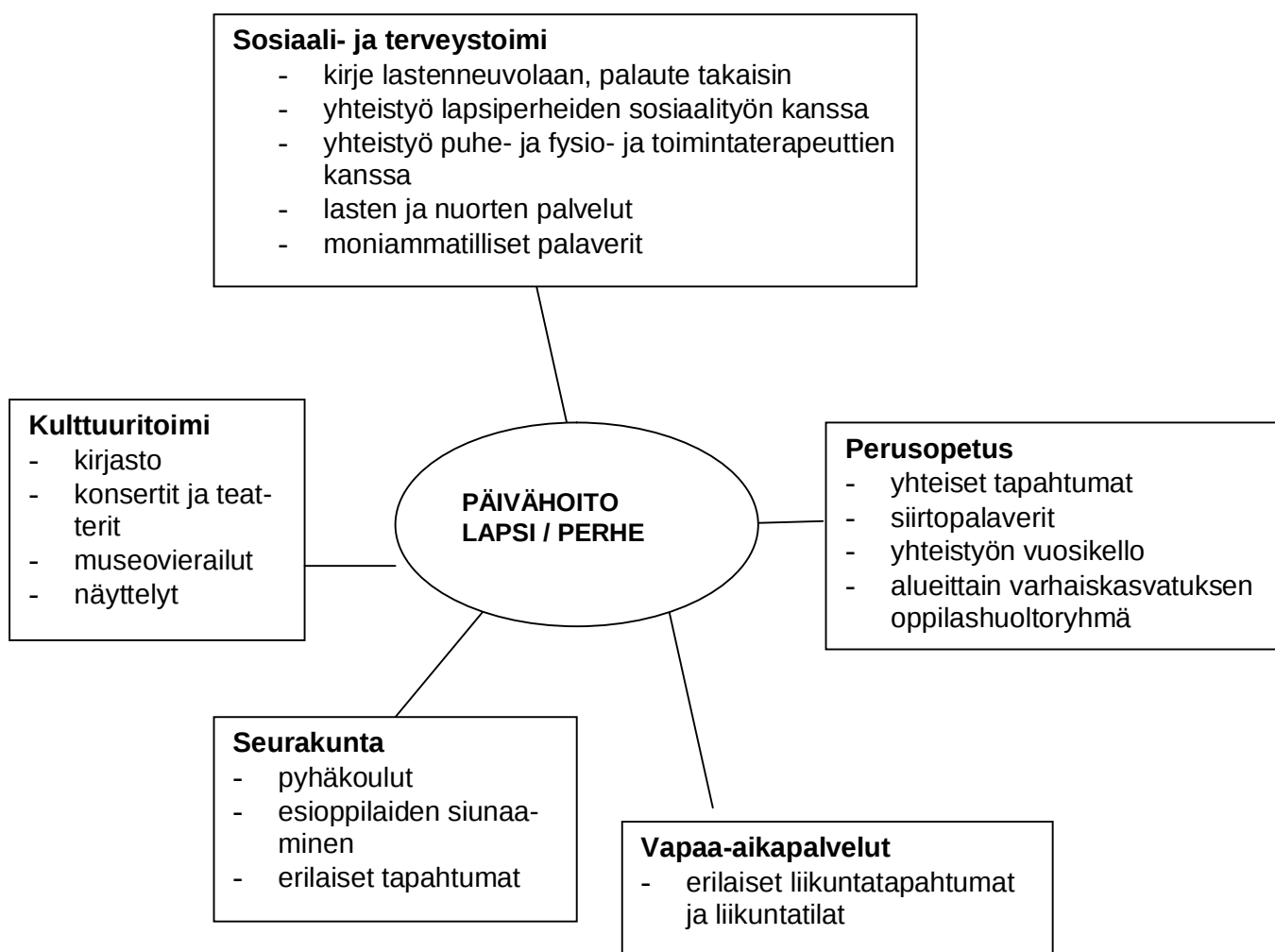
7.2 Esi- ja perusopetuksen yhteistyö

Varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetuksen tulee muodostaa johdonmukaisesti etenevä kasvatuksellinen ja opetuksellinen kokonaisuus ja jatkumo. Esiopetuksen ja koulun henkilöstö luovat yhdessä lapselle turvallisen siirtymisen esiopetuksesta

kouluun. Keväisin järjestetään tiedonsiirtopalaverit, joihin osallistuvat esi- ja alkuopetuksen opettajat. Tiedot lapsesta siirretään aina huoltajien luvalla. Esi- ja perusopetuksen yhteistyömuodot vaihtelevat vuosittain eri koulujen ja esiopetusryhmien välillä. Yhteistyöstä sovitaan esiopettajien ja lähikoulun alkuopetuksen opettajien kesken laatien alueelliset vuosisuunnitelmat.

7.3 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on turvata lapsen yksilöllisen tuen tarve sekä vähentää päällekkäisyyksiä. Tiivis vuorovaikutus kodin, terveydenhuollon, sosiaali- ja terveydenhuollon, seurakunnan, päiväkodin/esiopetuksen ja koulun kesken luo lapselle tukevan ja turvallisen kasvuympäristön.

8. ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Arviointi on olennainen osa kasvatus – ja opetustyötä. Sitä toteutetaan yhteistyössä henkilökunnan, lasten, vanhempien ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa läpi koko esiopetusvuoden. Arvioinnin perusteena ovat sekä esiopetukselle asetetut yleiset tavoitteet että lapsen esiopetussuunnitelmassa sovitut yksikölliset tavoitteet.

Arviointia toteutetaan sekä yksilöarviointina että kasvatusprosessin arviointina. Kasvatusprosessia arvioitaessa huomio kiinnitetään pedagogisten tavoitteiden toteutumiseen, projektien toimivuuteen, toimintamenetelmiin, oppimisympäristöön sekä toiminnan pohjalla oleviin arvolähtökohtiin. Prosesseja arvioidaan säännöllisesti, jotta voidaan varmistua niiden toimivuudesta sekä lasten että vanhempien kannalta. Prosessia arvioitaessa arvioidaan siis koko toimintaa suhteessa suunnitelmaan. Arviointitieto toimii uuden suunnitelman laatimisen sekä toiminnan kehittämisen pohjana.

Arvioinnin tehtävänä on edistää lapsen kasvua tavoitteiden määrittämässä suunnassa ja toisaalta tukea opetuksen jatkuvaa uudistumista. Arvioinnin tulee tukea erityisesti lapsen terveen itsetunnon kehittymistä ja auttaa lasta muodostamaan realistinen käsitys omista tiedoistaan ja taidostaan. Näin lapsi oppii myös näkemään työskentelynsä merkityksen tulosten saavuttamiseksi. Arvioinnin tehtävänä on kannustaa lasta myönteisellä tavalla omien tavoitteiden asettamiseen, työskentelyn suunnitteluun ja itsenäisiin valintoihin.

Arvioinnissa painopisteen tulee olla oppimisprosessissa. Arviointia toteutetaan ensisijaisesti arkipäivän tilanteissa lapsen kanssa keskustellen. Välittömän palautteen antaminen lapselle hänen toiminnastaan on erityisen tärkeää. Lapsen tulee saada iloita pienistäkin onnistumisista ja omasta edistymisestään.

Lasta ohjataan myös itsearviointiin haasteellisessa taidossa. Tavoitteena on tukea lapsen positiivisen minäkuvan kehittymistä ja taitoa jäsentää omaa työskentelyään. Tärkeää on harjoitella myös epäonnistumisten hyväksymistä ja sietämistä. Kaikki ovat oppijoina erilaisia ja oppiminen tapahtuu jokaisella oppijalla omaan tahtiin.

Arvioinnin tueksi voidaan käyttää valokuvia, videoita, lasten töitä, kasvattajien muistiinpanoja ym. dokumentteja sekä Eskarin arki –materiaalia. Esiopetusvuoden päätteeksi lapsille voidaan antaa todistus esiopetukseen osallistumisesta. Todistus voi olla persoonallisesti päiväkodin ja esiopetusryhmän näköinen.

Yksikkötasolla esiopetuksen arviointikäytännöt liittyvät varhaiskasvatuksen muuhun arviointitoimintaan. Yksikön esimies ja henkilöstö yhdessä vastaavat siitä että yksikön esiopetusta, siihen liittyvää tavoitteenasettelua ja toiminnan toteutusta ja käytännön järjestelyjä tarkastellaan säännöllisesti lukuvuoden aikana. Arviointiin liittyy olennaisesti henkilöstön tekemä itsearviointi omasta toiminnastaan ja vuorovaikutuksestaan. Myös vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua arviointiin sekä toimintayksikkö- että lapsiryhmätasolla.

Kunnallisen ja yksikkökohtaisen esiopetuksen suunnitelman laatiminen on prosessi, jota arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Määräajoin tapahtuva arviointi kehittää paitsi opetussuunnitelmaa myös yksikön toimintaa sinänsä. Yksikkökohtaiset suunnitelmat tarkistetaan vuosittain.